

MADAGASKAR

forum

www.madagaskar.no

Utgitt av Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar
Fihavanan'i Norvezy sy Madagasikara

Nr 1 2006 Årgang 4

HEIA MADAGASKAR!

Linn Krog Hansen,
redaktør.

Endelig ser det ut til at sommeren er på full anmarsj også i nord. Her i Oslo er de grønne stilkene i blomsterbedene i løpet av få dager forvandlet til fargerike, levende dekorasjoner, og min svigermor i Gildeskål sør for Bodø forteller om fargerike planter som allerede er i full blomst. Det var jammen på tide, etter den lange og seige vinteren de fleste av oss har hatt.

Vinteren har dog ikke bare vært ekkel og kald. For det første synes jeg faktisk det er deilig med litt snø og skikkelig vintervær. For det andre har det vært OL, nærmere bestemt Vinter-OL i Torino, med all den moro det bringer med seg for oss TV-tittere. Hvis vi bare ikke hadde vært nordmenn, vel og merke. Jeg burde sikkert hatt vett nok til å holde munn og bøye hodet i skam for all fremtid hver gang ordet "Torino" nevnes i en eller annen irrelevant sammenheng. Jeg burde i hvert fall ikke vært dum nok til å ta opp temaet selv. For hvis det norske vinterridrett-landslaget fortsetter den samme "utviklingen" frem til neste OL er det ikke lenge før selv gasserne slår oss i nedover-ski.

For det er ikke nok at Madagaskar begynner å leke med tanken på seg selv som en fremtidig oljensasjon. Nå har de også begynt å delta i olympiske vintergrener i OL. Riktignok kom ikke kanadisk-gassisk-

ke Mathieu Razanakolona blant de beste i årets alpine grener. Men så er det også aller første gangen landet deltar i vinter-OL.

Mens mine kolleger på jobben dro seg i håret hver gang de norske bommet på skyteskiva eller kjørte ut av løypa, bablet jeg like entusiastisk om Madagaskars vinterdebut. Når man ikke kan glede seg over egen seier, må en glede seg over andres. Og siden Svevige selvfølgelig ikke er noe relevant tema i denne sammenhengen måtte det bli Madagaskar for mitt vedkommende.

Enda mer gledelig var det å se at Madagaskar, som ikke har et eneste ordenlig svømmebasseng (de har et urgammelt 25-meters basseng i Tana, som jeg har sett TV-overført konkurranse fra) deltok med flere svømmere under VM i svømming i Kina noen uker senere. Svømming er en av verden største idretter, i tillegg til at den krever uhorvelig mye trening. At et land, hvor store deler av befolkningen ikke tør å nærme seg dypt vann i redsel for å møte på rastløse og hevgjerrige fedreånder, i det hele tatt klarer å produsere svømmere som ville kvalifisert seg til senior VM er slett ikke dårlig (selv om tidene deres knapt er gode nok til å stille i et senior Norgesmesterskap). Og som en svensk landslagsvømmer uttalte under Kina-VM:

– Hun gassiske svømmeren er foreløpig ikke den raskeste i vannet. Men hun har i hvert fall stevnets lengste etternavn.

Der ser man, gasserne blir lagt merke til, til og med av super-svømmenasjonen Svevige!

I 2007 er det igjen Madagaskars tur til å arrangere "Les Jeux Olympiques de l'Océan Indien"*. I den forbindelse har det vært en gassisk delegasjon på Mauritius for å studere deres infrastruktur. Resultatet er at det blant annet skal bygges et 50 meters konkurransebasseng i Tana, på et område som hittil har blitt brukt som fotballbane for barna i nabolaget. Protestene har vært sterke, ettersom mange frykter at dette nye svømmeanlegget ikke bare vil ta fra barna deres gratis fotballplass, men også bidra til å øke forskjellen mellom rik og fattig. For et slikt basseng vil sikkert ikke være gratis å besøke når konkurransen er ferdig. Og hvem

skal betale for det?

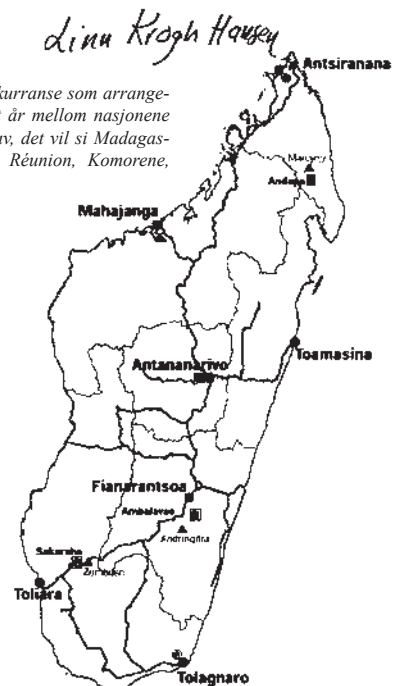
På en annen side, idrett har i alle år vist seg å være en sterk motivasjon for fattige til å komme seg opp og frem, akkurat på samme måte som utdanning. Mathieu Razanakolona bruker bevisst sin deltakelse i Torino som en måte å synliggjøre Madagaskar på kartet. Selv om unggutten og broren bor i Canada til daglig er de veldig bevisste på å få frem budskapet om at forholdene i deres hjemland gjør det vanskelig for ungdom å drive idrett, og at de selv er veldig privilegerte. Han håper det kommer en dag da flere unge gassere kan få muligheten til dette.

Et fattig land som Kambodsja bygget for flere år siden et stort olympia-anlegg for svømming. I dag er det Phnom Penhs egne innbyggere som får lov til å bruke det, og prisen er ikke mer enn et par kroner. Det er en pris som veldig mange faktisk har råd til, også i et fattig land.

Jeg synes derfor det er spennende at Madagaskar har begynt å delta internasjonalt i flere idretter, selv om de foreløpig ikke er blant de beste. Dette er så absolutt en motivasjon for yngre gassere, som dermed får se at det går an å trene seg opp til å kunne representere landets ære og farger ute i verden. For idrett er i stor grad rettferdig, den som gidder å trene får som fortjent, uansett hvem faren din er.

Så i påvente av at de norske utøverne med alle sine støtteapparat og sponsorer skal forbedre seg, heier jeg på Madagaskar, enten det er i skibakken eller i bassenget. For som president Ravalomanana sa i forbindelse med Torino OL: – Dette er bare begynnelsen!

* En idrettskonkurranse som arrangeres annen hvert år mellom nasjonene i Det indiske hav, det vil si Madagaskar, Mauritius, Réunion, Komorene, Seychellene.

Fakta om Madagaskar

Hovedstad	Antananarivao
Folketall	ca 17,4 millioner
Areal	587 041 km ²
Styreform	Republikk
Offisielle språk	Gassisk og fransk
Mynt	Ariary
Religion	Tradisjonell gassisk religion 52%, kristne 41%, muslimer 7% (Kilde: CIA Factbook/Encarta Encyclopedia)

HUDPLEIE: Mangily-jentene bruker maske for å bleke huden.

Kvinneidealer i Tulear-regionen: I HVILKEN GRAD ER DE I ENDRING?

Jeg har nylig avsluttet et engasjement der jeg var knyttet til et historieprosjekt ved Universitetet i Tulear. Oppholdet var en del av en fredskorpsutveksling mellom Senter for Interkulturell Kommunikasjon og Universitetet i Tulear. Fokus for oppholdet var å se i hvilken grad de lokale kvinnenes idealer er under endring eller ikke.

AV GURO VEUM, ANTROPOLOG FOTO: LINN KROGH HANSEN

For å finne ut i hvilken grad kvinneidealene har forandret seg intervjuet jeg 40 kvinner fra ulike etniske grupper og fra ulike sosiale klasser. Med "ideal" menes en kombinasjon mellom hva samfunnet forventer av en som kvinne, og hvordan en selv plasserer seg i landskapet av andres og ens egne forventninger og håp. Jeg snakket vanligvis med en mor og en datter og stilte alle de samme spørsmålene som omhandlet hele livet fra barndom, ung alder og voksenliv. Spørsmålene var særlig fokusert på forhold til kjæreste/ektefelle, foreldre og barn, altså hvordan kvinnene opplever seg selv som datter, ektefelle og mor. Intervjuene ble gjort enten på gassisk med assistent eller på fransk uten assistent hvis de følte seg vel med å snakke fransk. Deretter ble alle intervjuene, hver av dem på mellom i underkant av en halv time og opp til en time, transkribert og oversatt til fransk. Ut ifra dette materialet, ved siden av diskusjon med

flere professorer og andre, har jeg prøvd å trekke noen konklusjoner for hvordan disse endringene arter seg.

Endret holdning til å få barn

Flere av kvinnene trakk fram at livet økonomisk sett er mye tøffere nå enn for en generasjon siden. Dette får flere konsekvenser også sosialt sett. En av disse konsekvensene er at folk ikke lengre ønsker mange barn, noe som ble sett på som en rikdom tradisjonelt sett. Prevensjon har blitt vanlig først i nyere tid og holdningene til dette er fortsatt ambivalente. Det var først i 1994 unge ugifte fikk lov til å få prevensjon, og i dag består de fleste brukerne nettopp av denne gruppen. Tradisjonelt vil omgivelsene heller oppmuntre unge, gifte eller ikke, til å få barn, og ut ifra synet på barn som velsignelse og rikdom vil det å forhindre at dette kommer være negativt. I mange tilfeller er det først når kvinnen er gravid at man tenker på

konsekvensene, noe som fører til et veldig høyt antall utførte aborter. Kristendommens ideal om at barn kun skal fødes innenfor ekteskapets rammer virker også som et press på unge ugifte jenter til å ta abort da de ikke skal føre skam over sin familie.

Jentebarn mer populære

En annen konsekvens av at det er vanskelig å få endene til å møtes, er at jentene forventer penger og underhold hvis de går ut med en mann. Dette vil ikke kun si prostitusjon, men innebærer flere nyanser. Selv i familier der begge foreldre er utdannet og jobber kan datteren oppleve å måtte klare seg uten noe økonomisk støtte fra foreldrene i det hun får seg en kjæreste, uavhengig om denne kjæresten har midler selv. I fattige familier spesielt kan en datter bli støttet økonomisk av en kjæreste fra hun er ganske ung slik at hun får fullført skolen, da med tanke på fremtidig ekte-

MADAGASKAR
forum

www.madagaskar.no

Redaktør

Linn Krogh Hansen
e-post: ilinn@frisurf.no Tlf: 99 24 98 55

Øvrige redaksjonsmedlemmer

Mona Sorknes, John Magnus Nygaard, Gunnar Roalkvam

Eksterne bidragsytere i dette nummeret

GuroVeum, Torunn Henriksen Rognes, Tonje Levernes, Lone Helle og Ellen Veia Rosnes

Lay out Liv Olaug Haaland

Foto forsida Ørjan Krogh Hansen

Foto baksida Ørjan Krogh Hansen

Styret i Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar (VNM)

Leder

Øyvind Dahl e-post: oyvind.dahl@lyse.net

Øvrige styremedlemmer

Sidonie Hansen, Ottar Rakoto Fjose, Heri Ramampiaro, Ellen Veia Rosnes, Kai Arne Schie, Mona Nordstrand (vara), Tor H. Nielsen (vara).

Venskapsforeningen er ikke ansvarlig for innholdet i bladet; dette er redaktørens ansvar.

Bladet er utgitt med støtte fra NORAD

ISSN 1504-4750

Det er langt mellom Veroniques verden som sjef i den populære og trendy Maki klesbutikken i Toliara, og det tradisjonelle livet på landsbygda et steinkast unna. De tradisjonelle verdiene og trossystemene kan fort komme i konflikt med moderne verdier som personlig utvikling, utdanning og karriere.

skap. Dette ble kalt "concubinage" og er en ære for jentas foreldre. Hun kan imidlertid ikke bryte ut av dette forholdet med mindre han oppfører seg dårlig. Grensene for hva som defineres som prostitusjon er flytende, da det tradisjonelt er helt greit og normalt for en kvinne å være sammen med mange menn før hun gifter seg. Det er imidlertid tydelig at det man oppfatter som prostitusjonen har økt og også blitt mer akseptert i samfunnet. Ofte oppfordres jentene av sine mødre til å skaffe penger på denne måten, men ovenfor far og brødre vil det være skamfullt da det viser at de ikke er i stand til å fø sin familie bra nok. På grunn av økende prostitusjon, og med en mulighet til at en datter kan finne seg en "Vazaha" (en utlending) å gifte seg med, er jentebarn nå like mye ønsket som et guttebarn i Tulear. Før var det kun menn som kunne skaffe midler og rikdom til familien, mens det nå i like stor grad, hvis ikke større grad, jenter som kan redde familien fra fattigdommen. Mens det før var sett ned på å gifte seg med en utlending, og dermed miste sine tradisjoner og svikte det gassiske, er det i dag heller ønsket.

Skjebnen bestemmer

Mange av kvinnene drømmer om "å lykkes", men hva menes med det? De fleste tenker på å ha en jobb slik at en klarer seg, og for å få seg det må man helst ha en utdanning. Det er et stort

problem at jenter dropper ut av skolen, spesielt i tenåra. Ofte har ikke foreldrene råd til å ha de på skolen lenger, kanskje er de blitt gravide og må jobbe for å forsørge barnet, kanskje blir de giftet bort eller kanskje klarer de ikke eksamen. Men underliggende i disse mer ytre forklaringene er det en mer dyptgripende måte å tenke på som er typisk for gassene, nemlig å tenke at noe er skjebnen. Mange som befinner seg i en vanskelig livssituasjon slår seg til ro med at de ikke kan gjøre noe med det, da det er skjebnen. Dette gjør at når da noen lykkes sier de at vedkommende har en god skjebne, ergo det er noe han har fått som er overnaturlig og ofte arvelig, og de ser ikke på hva vedkommende faktisk har gjort for å lykkes. Med en slik tankegang er det også god grobunn for sjalusi, og man prøver ofte å ødelegge andres gode skjebne med hjelp av trolldom; ikke fordi det hjelper en selv, men fordi man ikke vil se andre lykkes.

Polygami fortsatt vanlig

Men det å lykkes handler ikke bare om økonomi og sosial status, men også det ha et lykkelig familieliv. Et av spørsmålene jeg stilte var om trofasthet var viktig, men ofte ble spørsmålet stilt som "er det viktig å respektere husholdet?" Jeg forsto senere at det å snakke om trofasthet i en snever forstand som seksuell trofasthet mellom mann og kone, ble litt rart da det for eksempel hos gruppen Atandroy er sosialt akseptert for en kone å være med brødre av sin mann og for mannen å være med søstre av konen. Da ble det mer riktig å tenke på trofasthet som å respektere skikkene, ergo de sosiale normer som måtte gjelde for hver enkelt etnisk gruppe og familie. Av mannen forventer ikke samfunnet at han holder seg til en, og selv om konene synes det er vanskelig, er det likevel ikke sett på som skilsmissegrunn med mindre han i tillegg er voldelig, alkoholiker eller på andre måter ikke klarer å ta vare på familien.

Polygami eller flerkoneri er fortsatt utbredt spesielt sør for Tulear. Noen menn tar seg offisielt flere koner på grunn av lyst, få tilhørighet i visse fa-

milier, få flere etterkommere, eller som arbeidskraft. Mens andre menn har en eller flere elskerinner på si som de får opp til flere barn med.

For at far og fars familie skal få rettigheter til barna må han gjennomgå en farskapsseremoni, og da vokser barna ofte opp hos fars foreldre eller fars søster. Gjennomfører han derimot ikke denne seremonien blir barnet regnet som uten far og tilhører mors familie. Hvilken slekt barnet tilhører er veldig viktig da det bestemmer gravtilhørigheten, noe som er svært viktig i et land der forfedredyrkning fortsatt står veldig sterkt. Dette gjelder også når man skal inngå ekteskap, det er viktig at kone og barn blir inkludert i mannens grav. De fleste etniske grupper har ikke noe imot at koner fra andre etniske grupper inkluderes i gravfelleskapet, men enkelte grupper i sørøst er fortsatt veldig strenge på dette. Det er fortsatt vanlig i mange tilfeller å få tillatelse fra foreldre for å få godkjent ektefelle. I enkelte tilfeller er det arrangert ellet tvangsekteskap, men som oftest velger de unge selv sin ektefelle.

Dette "nye", som blir forstått som noe som kommer fra utlandet; som kristendom, skolegang, sykehus, moter etc., føles for mange gassere som en trussel mot det bestående, og ergo mot deres identitet som gassere. Likevel med den økende fattigdommen og ønsket om noe annet, har spesielt kvinner i større grad begynt å ta lengre utannelser, redusere antall barn og gifte seg senere. I tillegg ser noen andre muligheter, som for eksempel prostitusjon, som et håp til å komme seg ut av fattigdommen. Disse strategiene for å forbedre sin økonomiske og sosiale posisjon får konsekvenser ikke bare for kvinnene det gjelder, men for samfunnet som helhet. I denne artikkelen har jeg prøvd å peke på noen av disse konsekvensene ved å skissere en del tradisjoner opp mot moderne ideal, og dermed prøve å få et innblikk i hvordan kvinner, unge og eldre fra ulike sosiale og etniske grupper, plasserer seg selv i sitt liv med drømmer, minner og erfaringer fra et levd liv.

Studentlivet ved Universitetet i Toliara:

– KNAPPHET PÅ RESSURSER OG TRADISJONSBUNDNE SOSIALE RELASJONER

Som Fredskorspdeltager fikk jeg i 2005 muligheten til å reise til Toliara i ni måneder for å delta i forskningsprosjektet "Utdanning og Jenter". Da det allerede var blitt gjort en del forskning på grunnutdanning, rettet jeg fokus mot jenter og høyere utdanning. Dette har vært et svært spennende arbeid, og nedenfor vil jeg dele forskningsresultatene med dere.

AV TORUNN HENRIKSEN ROGNES

Gjennom observasjoner og 13 kvalitative dybdeintervjuer med kvinnelige studenter ved Universitetet i Toliara, har jeg fått innblikk i hvordan mangel på ressurser i universitetsmiljøet er med på å forsterke tradisjonsbundne sosiale relasjoner. De gassiske begrepene *fi-havánana* og *tanin-drazána* er helt sentrale her. Mens knappheten på ressurser i stor grad gjelder for både kvinnelige og mannlige studenter, får kvinnene en mer sentral rolle i spørsmålet om sosiale relasjoner.

Mindre penger – flere studenter

Madagaskar er et av verdens fattigste land, og en økonomisk nedgang har preget landet i lang tid. I rapporten "Education et Formation à Madagascar", utgitt av Verdensbanken i 2002, blir det klart at utdanningssektoren generelt, og

høyere utdanning spesielt, har vært offer for store økonomiske kutt. Med en reduksjon av offentlige utgifter på 50 prosent i perioden 1990-2002, i tillegg til en enorm økning av antall studenter de siste årene, er sektoren for høyere utdanning nå i en svært vanskelig situasjon. Ved Universitetet i Toliara ble antallet studenter nesten doblet i perioden mellom 2001 og 2004. I skoleåret 2004-2005 hadde universitetet 2003 studenter, hvorav 41 prosent var kvinner*.

Studenters kamp om ressurser

Gjennom observasjoner og intervjuer med kvinnelige studenter ved Universitetet i Toliara blir det tydelig for meg at studentlivet er preget av knapphet på ressurser. For det første har mange undervisningsrom altfor få stoler og bord

til et økende antall studenter. For det andre finnes det ikke universitetsbokhandel, og bibliotekene har få bøker og mangler oppdatert vitenskapelig litteratur. Videre blir internett som informasjonskilde og datamaskin som studieverktøy svært begrenset når det bare finnes 13 datamaskiner til disposisjon ved et universitet med 2003 studenter.

På grunn av mangel på faglitteratur, får undervisningen ofte preg av ren diktering. Studentboligene er overfylte, og på et 20 kvadratmeter stort rom kan det bo opptil fire studenter. Kvinnelige og mannlige studenter bor ofte på samme rom. Mange studentboliger har også svært mangelfulle sanitæranlegg. Stipendet som de fleste studentene får på ca NOK 180,- er heller ikke nok, og de fleste må få hjelp av andre for å greie seg økonomisk. De studen-

tene som verken har familie eller kjæreste som kan bidra, sliter ofte for å få endene til å møtes.

Som vi her ser, møter studentene en prekær økonomisk situasjon på alle plan i hverdagen. Møtet med manglende ressurser og tilgjengelig materiell fører til en kamp for å overvinne begrensningene og for å kunne lykkes med studiene i det akademiske miljøet.

Fihavánana – sjalusi og samhold

Studenttilværelsens kamp om ressurser i hverdagen har også klare konsekvenser for det sosiale livet. I en vanskelig boligsituasjon, hvor studentene bor tett oppå hverandre og hvor mange praktiske ting ikke fungerer og til stadighet må repareres, er det viktig å bevare en god relasjon til de man bor sammen med. Dette er ikke bare viktig innenfor rommets fire vegger, men flere studenter beretter om et godt samhold med alle studentene i blokken de bor i. Vennskap, solidaritet og velvilje er karakteristikk som har blitt trukket frem i denne sammenhengen. I følge Øyvind Dahls bok ”Merkverdige Madagaskar” fra 1998 er dette positive aspekter ved tradisjonell gassisk kultur som går inn under begrepet fihavánana.

Dahl poengterer at fihavánana også inkluderer negative aspekter, som for eksempel sjalusi og egoisme. De kvinnelige studentene jeg intervjuet, berettet om vanskelige sosiale relasjoner med andre kvinnelige medstudenter, der akkurat disse aspektene blir trukket frem. Fordi livet på Madagaskar generelt, og fordi studiesituasjonen spesielt, er svært krevende på alle plan, gjør studentene alt for å lykkes under studiene, for så å få muligheten til å lykkes innenfor arbeidsmarkedet senere i livet. Konkurranseselementet er av denne grunn sterkt i studentmiljøet. Gjennom kritikk, baksnakking og ryktespredning forsøker kvinnelige studenter å trekke ned de som har gjort det bra på eksamen, for selv å kunne hevde seg. Fordi konkurranseselementet er så sterkt blant de kvinnelige studentene, fører dette også til lite samarbeid og egoistisk holdning.

Fordi sjalusi og egoisme i stor grad preger de kvinnelige sosiale relasjonene, velger de derfor ofte å skape vennskapelige relasjoner med mannlige studenter fremfor andre kvinner. Mange av informantene ga uttrykk for at de sosiale relasjonene med mennene ofte er mindre komplisert, og at man ikke trenger å være redd for å bli offer for sjalusi,

baksnakking eller ondsinnede rykter.

Tanin-drazána – identitet

Slik som fihavánana står sterkt i gassisk tradisjon og kultur, kommer man heller ikke utenom det gassiske begrepet tanin-drazána. Øyvind Dahl (1998) forklarer at tanin-drazána refererer helt konkret til familiens etnisitet, det området familien opprinnelige kommer fra og der forfedrene er begravet. Fordi tanin-drazána er helt sentralt for gassernes identitet, finnes det foreninger for de ulike etniske gruppene som er representert ved Universitetet i Toliara. Nesten samtlige av de kvinnelige studentene jeg intervjuet var medlem av en slik forening. Motivasjonen for å delta i en slik forening er ofte knyttet til et behov for å bli kjent med andre studenter. Nettopp fordi de kommer fra samme region og har felles referanser i livet, er dette en arena der man lett kan skape gode relasjoner. Foreningene åpner også for at erfarne studenter hjelper nye studenter med å orientere seg i universitetsmiljøet og studentlivet. Sist, men ikke minst, organiseres det fester, turer og loddtrekning for å få inn litt penger. Disse pengene blir gjerne brukt på å hjelpe studenter i vanskelige situasjoner. Studentene får for eksempel lov til å låne penger fra foreningen

IKKE HELT KRINGSJÅ: Forholdene på universitetet er ikke akkurat på det nivået vi kjenner hjemmefra. Verken sanitæranlegg eller undervisningsrom holder minstekravet til hva en student bør kunne forvente.

dersom pengebeholdningen er blitt tom før det månedlige stipendet blir utbetalt og studenten trenger penger til noe spesielt. Studentene gir uttrykk for at de opplever et sterkt fellesskap og solidarisk engasjement blant medstudentene, og gjennom foreningslivet får studentene anerkjennelse for egen identitet og muligheten til å føle sosial tilhørighet.

Konklusjon er at i en studenttilværelse preget av knapphet på ressurser, forsterkes konkurranseelementene mellom studentene. Studentenes ønske om å lykkes resulterer i sosiale relasjoner preget av sjalusi og egoisme. Som en motpol til de vanskelige relasjonene som man finner generelt i studentmiljøet, og spesielt kvinner seg i mellom, opplever studentene her et fellesskap og solidaritet gjennom deltagelse i foreningslivet. I dette fellesskapet finner studentene trygghet og sosial tilhørighet som gir dem styrke til å møte studenttilværelsens mange utfordringer.

torunn.rognest@gmail.com

FORFATTEREN

Torunn Henriksen Rognes har hovedfag i pedagogikk fra Universitetet i Oslo, og spesialisert seg innenfor utdanning i Afrika.

LITTERATUR

* kilde: Ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche Scientifique 2002 og 2005.

Banque Mondiale, 2002 : Education et Formation à Madagascar. Vers une Politique Nouvelle pour la Croissance Economique et la Réduction de la Pauvreté. Banque Mondiale, Washington DC

Dahl, Øyvind, 1998: Merkverdige Madagaskar. Øya mellom Øst og Vest. Spartacus Forlag

Ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche Scientifique, Secrétariat Générale, 2005 : Annuaire Statistique de l'Année 2004-2005. Non pas publié

Ministère de l'Enseignement Supérieur de la Recherche Scientifique, Secrétariat Générale, 2002 : Annuaire Statistique de l'Année 2001-2002. Non pas publié

Madagaskar:

EN OLJENASJON OM FEM ÅR?

MOT NYERE TIDER? Mon tro om denne lille vezogutten en dag vil måtte fortelle sine barnebarn om de gamle utriggerne de en gang hadde... "men det var før de store oljetankerne kom til øya vår"...

Foto: Linn Krogh Hansen

Hva er PETRAD og hvilke oppgaver har det?

Spørsmålet rettes til prosjektdirektør Ellinor Melbye i PETRAD, Andry Ralijaona fra kontoret til President Ravalomanana, og Andriamijahaja Sparihalijaona fra Office for National Mining and Strategic Industries (OMNIS).

AV JOHN MAGNUS NYYGAAARD

Internasjonalt program for administrasjon og ledelse innen petroleum (PETRAD) er en uavhengig stiftelse som driver med opplæring innen petroleumssektoren i Afrika, Asia, Latin Amerika og de tidligere Sovjetstatene. Hvert år blir det i Stavanger arrangert to åtte ukers kurs. Kursene arrangeres parallelt og dreier seg i stor grad om overordnet strategi og policy, samt om utvikling og produksjon. Mens det første kurset er mer policy-rettet er det andre mer operasjonelt rettet. På det første kurset deltok Andry og Spary; to gassere fra henholdsvis Presidentens kontor og OMNIS.

Madagaskarforum har snakket med de to, som også var med på markeringen av 45 års-jubiléet for Madagaskars selvstendighet på et fellesmøte for Vennskaps- og Vennskapsbyforening.

"Mini-FN" med tett program

Alle deltakerne kommer fra myndighetene i sine respektive land og de må søke om å få være med. De kommer enten fra ministerier, andre statlige institusjoner eller nasjonale oljeselskaper og alle har høyere utdanning. Målet med kurset er å lære deltakerne å for-

valte landets petroleumsressurser på en bedre måte. Og tilbakemeldingene er svært positive.

– Kurset har gitt meg et videre perspektiv og jeg har også lært en del om økonomi og om hvordan beslutningene bør tas, fortalte én av deltakerne.

Årets kurs ble arrangert i perioden 28. august - 21. oktober 2005, og det var med 45 deltakere fra 33 land. Noen av landene har allerede en stor oljeproduksjon og eksport. Andre befinner seg i en lete- og kartleggingsfase. Programmet er anstrengende, arbeidskrevende, innholdsrikt og variert, med ca. 55 forelesere fra oljeselskaper, univer-

siteter, Rogalandsforskning, service-selskap, Olje- og Energidepartemen-tet, Oljedirektoratet, Petroleumstilsy-net og konsulenter. Det har også blitt tid til flere bedriftsbesøk, fottur til Prei-kestolen, fisketur og tur til Bergen og Hardanger.

Kursdeltakerne har utgjort et lite mini-FN. Det har vært med kristne, musli-mer, hinduer, katolikker, og ateister. De har lært mye og respektert hverandre. Alle har skrytt av det fantastiske mil-jøet og sagt at de kommer til å savne Norge.

Oljevirkosomhet på Madagaskar

Allerede i 1901 ble det foretatt boring for å finne ut om det var olje. Enkelte steder lå oljen nesten oppe i dagen og det var mulig å se den. Til forskjell fra Norge er det funnet olje eller gass el-ler indikasjoner på det samme både på land - on shore - og utenfor kysten - off shore. Fra 1945 til 1965 ble det gjen-nomført omfattende seismiske under-søkelser for å kartlegge mulighetene for å finne olje og/eller gass. I 1955 ble det gjort funn som viste klare indika-sjoner på at det var gass i Morondava-bassenget. Fram til 1975 gjennomførte store multinasjonale oljeselskap omfat-tende seismiske undersøkelser og fant klare indikasjoner på at det var olje- og gassforekomster på og utenfor Mada-gaskar, bl.a. gass i Majungabassenget. Grunnlaget for at Madagaskar skulle bli et oljeproduserende land ble lagt. I 1976 ble OMNIS opprettet og i 1980 ble den første loven som skulle regu-lere oljevirkosomheten - utforsking og produksjon - vedtatt.

Krever bedre markedsføring

Myndighetene har - særlig etter regi-meskiftet - prøvd å få tilbake de store oljeselskapene, foreløpig uten sær-lig hell. "Markedsføringen" må nok bli bedre, dersom en skal ha håp om å få tilbake de store oljeselskapene. Til nå er det stort sett mindre, og mindre kjen-te, oljeselskap som har vist sin interes-se. Et unntak er Exxon. Tidligere fikk det enkelte selskap hånd om store felt. Etter mønster fra Norge, er områdene

off-shore nå delt opp i mindre blokker. På den måten vil de bli lettere å drive, de vil gi mer presise opplysninger, det vil bli lettere å finne løsninger, de vil gi økt lønnsomhet og bedre effektivitet. Disse blokkene vil bli lagt ut i sep-tember og i begynnelsen av 2006 vil ol-jeselskapene kunne søke på dem og det vil bli en budrunde.

Produseres det olje- og gass på Mada-gaskar i dag?

- Nei, og i alle fall i svært liten må-lestokk. Enkelte steder pipler en olje-holdig, tjæreaktig veske opp av jorden og den blir brukt til å produsere asfalt. Men oljevirkosomheten på Madagas-kar har vært preget av få oppturer og mange nedturer. De store multinasjo-nale selskapene trakk seg etter hvert ut - særlig på slutten av forrige århundre. Det er flere grunner til dette. Ramme-vilkårene som selskapene fikk var usi-kre og uforutsigbare. Korrupsjon var et stort problem og etter hvert mistet myndighetene troverdighet.

Utfordringene for Madagaskar som framtidig oljenasjon

En av utfordringene vil bli å sikre na-sjonal kontroll over virksomheten. Inn-tektene må komme alle landets inn-byggere til gode. Skatter og avgifter må være slik at oljeselskap finner det lønnsomt å delta. I dager det en flat be-skatning på 30 % på inntektene og i til-legg kommer royalties. Det er viktig å få med store selskap som både har til-strekkelige finansielle og teknologiske ressurser til å møte de utfordringene en oljevirkosomhet på og rundt Madagas-kar stiller dem overfor. Den måten ol-jevirkosomheten drives på, vil kunne ha overføringsverdi til andre områder. Det blir derfor viktig å få til et godt lovverk og en god forvaltning.

- Vi har lært mye om norsk oljelovgiv-ning og av den måten Norger forvalter oljeressursene sine på. Den kunnska-pen vil vi ta med oss tilbake, fastslår de to kursdeltakerne.

Godt styresett en forutsetning

Den måten oljevirkosomheten drives på vil ha overføringsverdi for andre for-valtningsområder. Derfor er det viktig at de administrative strukturene er ef-fektive samtidig som det fins et regel-verk som blir fulgt, og det må kontrol-leres at dette skjer. Staten må være re-delig, rettskaffen og ubestikkelig. Be-slutningsprosessene må være åpne og gjennomskuelige. Det er viktig at lan-dets innbyggere - folk flest - og blir mer aktive deltakere i beslutningspro-sessene og at offentlige tjenestemenn læres opp til å forstå hvilken oppgave de har, nemlig å tjene folket. Informa-sjonen må være åpen og lett tilgjenge-lig for alle. Offentlig virksomhet må være gjenstand for evaluering og den er det landets innbyggere som skal foreta. Det skal også gjennomføres enkelte pi-lotprosjekter med sikte på å gjøre den enkelte til en mer aktiv deltaker i det som skjer i samfunnet.

- Regjeringen har "la bonne gouver-nance" - godt styresett som lede-tråd for arbeidet sitt. Det skal gjennomsy-re all offentlig virksomhet. Landets ressurser må forvaltes på en forsvar-lig måte. Spesielt er kampen mot kor-rupsjon viktig og den blir enda viktige-re når Madagaskar om noen år kanskje blir en oljenasjon.

Hvilket utbytte har dere hatt av kur-set?

- Svært godt. Vi har lært mye som vi vil ta med oss til Madagaskar. Bl.a. når det gjelder lovverket for oljevirkosomheten, vil vi med bakgrunn i det vi har lært her foreslå endringer i eget lovverk på det området. Det har vært et anstrengende og arbeidskrevende program, men det har vært verd slitet. Det har vært en stor opplevelse å få være med og kurset kan anbefales på det varmeste.

I fjor var første gangen Madagaskar stilte med deltakere, da også med to stykker. Landet har nå søkt OD om et 3- årig program som går på assistanse innen oljeindustrien.

John.Magnus.Nygaard@rogfk.no

VENNER: Det er ikke noe problem å finne nye venner på den store øya!

Norsk, ung og lærer på Madagaskar: – EN KULTURELL UTFORDRING MED SPØK OG ALVOR

Det geniale ved å være lærer på Madagaskar er at jeg hele tiden har bodd på et internat sammen med en bråte av de lærerstudentene jeg underviser. Det er unge, oppegående jenter fra hele Madagaskar, og sammen vasker vi oss, renser og koker ris, henter vann, synger, danser, spiller, skravler og ler. Men jeg har nok ikke blitt en gasser helt ennå - fortsatt er det ting ved det gassiske samfunn, språk eller væremåte som er så fjernt fra den verden jeg er vant til at jeg blir helt lamslått

AV TONJE LEVERNES

Som regel tar det litt tid å lære hva som er god skikk og hva som ikke er akseptert i lokalsamfunnet når man kommer til et nytt land. Dette gjelder også mitt møte Madagaskar.

Håndleing/kosing

Tre menn som leier hverandre, en elev som leier rektor, gutter som koser; alt dette er et dagligdags syn på landsbygda i Madagaskar. Det tok en stund før jeg skjønnte at utenfor byene er offent-

lig kroppskontakt av denne sorten kun et symbol på vennskap, og ingenting annet. Kjærester derimot, kan bli baksnakket i lange tider om de skulle være så freidige å leie hverandre, eller bare gå tett ved siden av hverandre. Derfor er de fleste gasser bare veldig gode venner fram til de plutselig forlover seg!

Å sitte trangt

Det var ganske interessant å se en norsk vennegjeng og en gassisk sitte ved si-

den av hverandre her om dagen, de gassiske i en tett klynge, med bein og armer og gutter og jenter viklet i hverandre, og de norske i behagelige sittestillinger med en trygg halvmeter mellom hver person. Ellers i samfunnet er det lett å se dette fenomenet, enten det er i kirka, på taxi-brousse eller i friminuttet – selv om det alltid er mulighet til å ha en privat sone, velger de fleste å sitte nærmest oppå hverandre.

SOSIALT: Matlaging betyr samarbeid, som igjen betyr muligheter for å lære noe nytt.

NY KULTUR: Tonje stortrives på Madagaskar, til tross for de til tider merkelige kulturforskjellene.

Siden femte oktober 2005 har Tonje Levernes bodd i den lille "byen" Fandriana. Det er Hald Internasjonale Senter som har sendt henne hit, i regi av Det Norske Misjonsselskap. Målet er å undervise i et halvt år som engelsklærer ved en lærerskole og en ungdomsskole, i tillegg til gitarlærer, musikkstudio-assistent og ellers alt annet hun har mulighet til å ta seg tid til.

Håndhilsing

I Fandriana må man håndhilse på alle som er en generasjon eller flere over deg, for hver gang man møter dem. Blikkontakt eller godt håndtrykk er absolutt ingen nødvendighet.

Amming

Pupper er virkelig ingenting å gjemme bort på Madagaskar. Overalt – på gata, i butikken, i kirka eller i skolegården, sitter det ganske så store barn, opptil femårsalderen, og sutter jevnt og trutt. Kanskje til og med bytter konene på å amme samme ungen uten at noen reagerer på det. En hendelse som demonstrerer gassernes avslappede forhold til dette, var da jeg underviste lærerskolestudentene i Fandriana, unge gutter og jenter med fjortishormoner så det holder, om kroppen vår, og engelske navn på kroppsdeler. Mens rumpe var forferdelig flaut å snakke om, var det ikke en reaksjon da jeg snakket om pupper. "I have two breasts. One, two. Nirina, can you point to your breasts? Good." Ikke et stakkarslig fnis engang.

Ironi

Ironi er en ganske kompleks humor-

form som de færreste barn forstår før fylte åtte, og til folk som ikke er vant med ironi er det utrolig vanskelig å forklare vitsen med konseptet. Jeg vet ikke hvordan det er i byene, men utenfor skal det godt gjøres å finne en ironisk gasser. I en engelsktime jeg underviste i, kom temaet plutselig inn på da toen jeg fylte år.

"We must remember your birthday, and maybe give you a gift!"

"Yeah, you SHOULD!" svarte jeg morskt. Og selv om jeg selv lo godt etterpå, var det ikke mange av elevene som trakk på smilbåndet av den spøken. Resultatet ble en mengde unnskyldninger på selve dagen om at pengene ikke strakk til å kjøpe en fin gave, men at de skulle spare opp til en senere...

Sang

Etter å ha blitt vekket hver morgen klokka fem av gassere som synger så høyt de kan, uten å bry seg om hvordan det høres ut, har jeg skjont at gassere virkelig ikke har noen sperre for å syngre. På underholdningskvelder kan en gasser, helt uten tonefølelse, stå alene på scenen og syngre sanger på ti vers a capella, mens han i engelsktimen min

ikke tør å si et ord. Sang er bare en sosial aktivitet som alt annet, hvem bryr seg om man treffer tonene?

Gassisk-engelsk

Det må være vanvittig vanskelig å bli god i engelsk på Madagaskar. En elev ved lærerskolen har studert engelsk i syv år, og klarer fortsatt ikke å forstå et ord når han hører engelsk på radioen, eller lærer engelsk av den norske læreren sin. Men hva mer kan man vente, når lærere uten utdanning får ansvar for en haug med elever, og disse elevene lærer andre engelsk igjen, og ingen av disse får noen gang hørt riktig uttalt engelsk fra TV eller radio i mellomtiden – resultatet blir gassere som ikke forstår og ikke forstås.

Nettopp derfor setter jeg utrolig pris på å være engelsklærer på en lærerskole! Utrolig viktig jobb med meningsfylt innhold, samtidig som man møter alle disse små, kulturelle forskjellene som gjør Madagaskar så rart, underholdende og så vanskelig å gå lei.

Tiako i Madagasikara!

tonjelever@hotmail.com

Reisereportasje fra Aftenposten:

Paradisøya Madagaskar

Utenfor Mosambik-kanalen ligger verdens fjerde største øy og lokker med kilometervis av hvite sandstrender, unike nasjonalparker og noen av verdens merkeligste dyrearter. Madagaskar er paradisøya som alle vet hvor ligger, men som overraskende få nordmenn vet noe særlig om

AV LINN OG ØRJAN KROGH HANSEN (FOTO)

På det lille hotellet Chez Alex i landsbyen Mangily har vi orkesterplass utover stranden. Lokale fiskere seiler ut og inn med sine antikke, men usedvanlig sjødyktige farkoster hele formiddagen. En ung mann med korte rastafletter får øye på oss, og skjønner fort at vi er nye i landsbyen. Han vinker og lurar på om vi har lyst til å bli med en tur ut i lagunen. Familien eier nemlig en utrigger som er stor nok til å ta fem-seks personer.

– Den er beregnet på turister altså, forsikrer den unge mannen, som etterhvert presenterer seg som Christian. Han graver frem noen dykkermasker og svømmeføtter fra bagen sin, og legger ut om den fargerike undervannsverdenen som venter der ute, bare noen minutter fra land. Saken er dermed avgjort, og ti minutter senere vugger vi utover på det store blå i en uthult trestamme med hvitt, firkantet seil. Uten redningsvester, redningsbøye eller annen form for forsikring. Men vannet i lagunen er stille, og det er ikke dypere enn at vi nesten kan stå. Her ute er det stillheten som råder. Ingen bråkete båtmotorer eller brummen de vannscootere. Kun surklingen fra den antikke seilbåten som skjærer perfekt gjennom vannet, slik den har gjort i

flere generasjoner. Ordet ferie har plutselig fått en ny betydning.

Ren menneskekraft

Avstandene på Madagaskar er store, og det er praktisk med en leiebil hvis man skal besøke flere steder i løpet av ferien. Med leiebilen følger som regel en lokal, men kunnskapsrik sjåfør. Et av stoppestedene er «poussepousse»-byen Antsirabe, 170 kilometer fra hovedstaden. Overalt i gatene kryr det av rødmalte, rikshaw-lignende vogner. Den eneste forskjellen er at her blir vognene trukket av ren menneskekraft. Enkelte kritikere mener dette er den siste rest etter slaveriet, men gasserne selv er av en helt annen oppfatning. Enoussepousse-eier er nemlig en stolt mann med relativt god inntekt, hvis han orker å stå på litt. Faktisk kan en ivrigoussepousse-eier i enkelte tilfeller tjene bedre enn en velutdannet kontoransatt. Vi er derfor ikke vonde å be når en middelaldrende mann med stor hatt og et like stort glis kommer joggende opp på siden av oss og lurar på om vi vil sitte på til markedet.

– Det koster bare 2000 ariary (syv kroner), sier han, og

DELT ARBEID: Det er en selvfølge for mange vezoer at også kvinnene er med ut på havet for å fiske.

SØTT og RØDT: Jordbærsegerne utenfor Antananarivo klarer vi ikke å motstå... Verken når det gjelder bærene eller smilene.

ber oss om å hoppe inn i vognen. Vi har ikke før satt oss ordentlig ned, før han setter av gårde i lett trav. Det føles unektelig litt merkelig å sitte to voksne personer i en vogn som blir trukket av et annet menneske - til tross for at lokalbefolkningen ser på dette som den mest naturlige ting i verden. Vår dårlige samvittighet medfører derfor at vognmannen får fem hundre ariary mer enn avtalt, noe det delvis tannløse smilet avslører at ikke hadde vært nødvendig.

Kontrastenes rike

Etter nok en drøy dagsreise gjennom storslåtte nasjonalparker, øde savanneområder, og fargerike landsbyer, ankommer vi havnebyen Toliara ved Mosambik-kanalen. De tradisjonelle murhusene fra høylandsområdet er for lengst byttet ut med vindskjeve bambushytter. Unntaket er selve bysentrum, som består av solbleket, pastellfarget artdeco-arkitektur fra kolonitiden. Atmosfæren og tempoet her nede er merkbart roligere inn i høylandsbyene. Men først og fremst er dette badeturistene og sjøfolkens by. Tyve kilometer nord for byen brer nemlig en av verdens største laguner seg utover mot den endeløse horisonten i vest. Dette er vezo-folkets rike. En gang var disse fiskerne nomader som fulgte fiskestimen langs kysten. I dag er de fleste bofaste, selv om fiske fortsatt er primærnæringen. De eldgamle utrigger-båtene som deres forfedre brukte er derimot ikke endret, og kan lett gjenkjennes på sine hvite, fir-kantede seil. En reise på Madagaskar er på mange måter en reise tilbake i tiden, til tross for at mobiltelefonene også her har gjort sitt inntog blant den yngre garde.

Tromsø-jenta Lone Helle er mektig imponert over hva dette ukjente landet har å tilby turister. Sammen med samboeren har hun reist rundt i to uker når vi møter dem midtveis mellom Toliara og hovedstaden.

– Madagaskar har en natur uten like. De søte lemurene er alene verdt hele turen, understreker det unge paret fra Nord-Norges største by. De angrer ikke ett sekund på at de

la årets ferie til denne store forunderlige øya, som de fleste nordmenn vet veldig lite om.

De tusen byer

An-tan-an-arivo... Prøv å si ordet fort, og du vil mest sannsynlig oppleve at tunga krøller seg bakover i munnen. Av naturlige årsaker forkortes hovedstadens navn derfor til «Tana» i dagligtalen. Det lange navnet Antananarivo betyr «De tusen byer», noe byen i høyeste grad lever opp til. Gassernes hovedstad består nemlig av et utall mindre landsbyer, spredd utover en stor, grønn rismark. I sentrum av byen klamrer fargerike murhus fra kolonitiden seg til åskammene på hver side av sentrumsgaten Avenue de Independence.

På den høyeste åskammen troner restene av det store Dronningpalasset, eller Rova som den heter på gassisk. Palasset var på 1800-tallet hjemstedet til Merina-stammens konger og dronninger. I dag er de gjenværende veggene skrevet inn på UNESCOs liste over verneverdige historiske bygninger. Selv om den første dronningen av Rova i ettertid blir husket som en hensynsløs herskerinne, er de fleste gassere i dag enige om at Rova-palasset er ett av de flotteste og mest minneverdige bygningene nasjonen noen gang har hatt. Ikke engang de senere tids kirkebygg overgår merinaenes ærverdige Dronningpalass, som så dagens lys lenge før de første norske misjonærene ankom øya på slutten av 1800-tallet.

ilinn@frisurf.no

*Link til artikkelen på Aftenpostens nettside
<http://forbruker.no/reise/article1249984.ece>*

PAPPAS BÅT: Ikke mange gassere kan svømme, men det finnes noen unntak. Cecile benytter seg av muligheten til å ta en dukkert i den varme lagunen utenfor Ifaty.

SYDHAVSDRØMMEN: Jeg har sagt det før, og jeg sier det gjerne igjen: Bare gru deg Mauritius, til Madagaskar får opp infrastrukturen sin!

STRYK: Air Madagascar bør skjerpe seg på servicenivået, mener journalist og turist Lone Helle fra Tromsø.

TRYGT: Air Madagaskar skårer dog høyt på sikkerheten, selv om denne morsomme plakaten på flyplassen i Toliara kan gi inntrykk av det motsatte hvis man kun leser de store bokstavene.

KJIP AVSLUTNING PÅ EN HERLIG FERIE

Min samboer og jeg hadde hatt en fantastisk ferie på Madagaskar i fjor høst, hvor vi kjørte fra Antananarivo i øst til Tulear i sørvest, og tilbake. Det var utvilsomt den beste ferien vi har hatt. Gasserne var et utrolig varmt og imøtekomende folkeslag, i tillegg til at øya bød på fantastiske natur og dyreopplevelser. Herregud, så søte lemurene var! Øya og de lokale sjarmerte oss rett i senk.

AV LONE HELLE FOTO: LINN KROGH HANSEN

Vi hadde vært to uker på Mauritius før vi reiste over til Madagaskar, og hadde åpen returbillett. Vi hadde et ønske om å reise nordover på Madagaskar til Nosy Be for tilbringe de siste ukene av ferien der, men det skulle vise seg å være vanskeligere enn vi kunne trodd. Samboeren min er ansatt i flyselskapet SAS, som igjen har rabattavtaler med Air Madagascar.

Vi hadde derfor planer om å finne ut av om det var mulighet for å få noen rabatterte flybilletter for å reise nordover, og vi hadde tidligere fått beskjed fra Air Madagascar at dette var noe vi måtte høre om på flyplassen. Men da vi

ankom flyplassen i Antananarivo sent lørdag ettermiddag møtte vi dessverre på en ufattelig uforskammet og lite serviceinnstilt dame, som jobber for Air Madagascar. Verken samboeren min eller jeg er særlig stødig i fransk, og vi ønsket derfor å snakke på engelsk til den flyplassansatte - et språk hun behersket. Det var heller ikke noen andre som jobbet for flyselskapet til stede. Likevel, ganske uforståelig for oss, nektet hun å kommunisere på engelsk.

Etter en hel evighet fikk vi til slutt spørsmålet: "What's your problem?" i en uforskammet tone fra damen. Det er mulig at hun var både sliten og sul-

ten og trøtt etter en lang dag på jobb, men det er ingen unnskyldning for å behandle kunder på en slik måte. Hun jobber tross alt i et serviceyrke. Vår lokale guide, som hadde reist sammen med oss i to uker, kommenterte etterpå til damen at vi var nordmenn, og da ble hun temmelig nervøs. Hun kom flere ganger bort til oss i ettertid for å høre hvor vi skulle og hvor vi kom fra, men vi syntes behandlingen vi fikk, var så dårlig at vi heller bestemte oss for å sette oss på første fly tilbake til Mauritius. Utrolig synd å få en slik avslutning på en virkelig fantastisk ferie.

lonehelle@yahoo.co.uk

NMS U ENGASJERER SEG I UNGE KVINNERS SITUASJON PÅ MADAGASKAR

Det Norske Misjonsselskap barne- og ungdomsorganisasjon (NMS U) ønsker å sette fokus på unge kvinners situasjon på Madagaskar. Et ungdomsteam reiste til Madagaskar i mars for å møte jenter og unge kvinner og høre deres historier. Nå jobbes det med en nettside hvor stoffet som er samlet inn skal presenteres.

AV ELLEN VEA ROSNES

Vi møtte jenter og unge kvinner som tok utdanning og hadde drømmer om framtida. En går på jordbruksskolen Tombontsoa og ønsker å drive med høns når hun blir ferdig. En annen går om igjen et år på videregående skole og drømmer om å studere i utlandet, mens en bibelskolestudent har ønsker om å studere teologi og bli prest.

Ungdom fra Hinna menighet i Stavanger ble valgt ut til å bli med på prosjektet. Irene Økland på 15 år, Geir Strandenæs Larsen på 17 år og ungdomsprest Sigbjørn Jårvik reiste sammen med undertegnede til Madagaskar.

I Antananarivo, Antsirabe, Fandriana, Fianarantsoa og Ihosy møtte vi jenter og unge kvinner fra 12 år og oppover. Kontaktene var hovedsakelig opprettet gjennom prosjekter tilknyttet Den gassiske lutherske kirke (FLM) og Det Norske Misjonsselskap (NMS). Vi møtte jenter fra forskjellige deler av Madagaskar og fikk innblikk i ulike tradisjonelle holdninger til kvinner og jenters/unge kvinners muligheter og drømmer.

Kontrastene fra jenters liv i Norge var store. En av jentene er tigger og overnatter ofte ute på gata. En velutdannet enke frykter for at familien til hennes avdøde mann skal ta fra henne barna fordi hun ikke vil gifte seg med sin svoger. En ung mor fra Vest-Madagaskar fortalte om hvordan foreldrene oppmuntrer jenter fra 12 år til å bli gravide for å vise at de er fruktbare. En jente i begynnelsen av 20 årene er utstøtt fra familien fordi hun ikke lenger er prostituert og kan bidra økonomisk.

Ønsker du å lese mer om de jentene/ unge kvinnene vi møtte, kan du om noen måneder klikke deg inn på nettsidene til NMS U (www.nmsu.no). Nettsiden er tenkt å være ferdigstilt innen august 2006.

ellen.vea.rosnes@sik.no

(Over) Manana og Hobinirina leker med steiner.

Foto: Elin Eike Pettersen

(Under) Geir og Irene intervjuer.

Foto: Sigbjørn Jårvik

ÅRSMØTE FOR VENNSKAPSFORENINGEN NORGE-MADAGASKAR I BERGEN

Lørdag 25.mars 2006

Velkomsthilsen ved Ottar R. Fjose.
Kort innledning ved Øyvind Dahl til dette 3.års møtet i foreningens historie.

1. Valg av møteleder og referent.

Ordstyrer : Finn Andresen
Referent : Kai-Arne Schie

2. Hovedstyrets Årsmelding

Gjennomgått punkt for punkt. Årsmeldingen ble godkjent uten kommentarer.

3. Revidert regnskap for 2005 med revisjonsrapport

Årsaken til at konto styremøter står i null er at regningen for telefonstyremøtene kommer først i 2006. Denne er på ca. 6.000.- Noe Madagaskar-Forum-utgifter for siste utgivelse i 2005 kommer også på 2006-regnskapet. Saldo er derfor ca. 20.000.- Regnskapet godkjent.

4. Aktivitetsplan og budsjett for 2006.

Presentert av lederen. Godkjent uten kommentarer.

5. Forslag til endringer av vedtektene

Innkomet forslag fra Anders Oterholm til noen endrede formuleringer. Styret gis fullmakt til å foreta omformuleringer som ikke forandrer saksinholdet i teksten.

6. Resultat av valget

Heri Ramampiaro 55 (gjenvolgt)
Kai-Arne Schie 51 (gjenvolgt)
Sidonie Hansen 49 (gjenvolgt)

Vara:

Mona Nordstrand 30 (nyvalgt)
Tor H. Nielsen 22 (nyvalgt) (Bergen)
(Endre Haraldseide 21. Ikke valgt)

Revisorer:

Gjenvolgt på Martin Ivar Arnesen og Arne Dragsund

Valgkomité:

Nytt medlem Ellen Lilleeng

7. Eventuell endring av medlemskontingenten

Beholdes uforandret.

Medlemmene oppfordres til å huske å melde adresseforandring

8. Eventuelt

I.

Finn Andresen. Fremmet ønske om å ha et merke som tilkjenner vårt vennskap til Madagaskar. Forslag om et merke som inneholder de to flaggene. Selv om dette ikke er det samme som vår logo, kan den være av interesse for folk som bare besøker Madagaskar. Styret vurderer saken.

II.

Finn Andresen: Dødelig myggvirus på Madagaskar overført fra Mauritius. Faren synes å være liten.

Bruflo: Benyttet anledningen til å takke for Madagaskar-Forum og Madagaskar-nytt.

Jon Steinar Dahle: Det er perioder hvor det er blokkert for innringing til Madagaskar, mens det ikke er problemer med å ringe ut derfra. Dette skyldes sannsynligvis for liten utbygging av det gassiske telefonettet. Visse tider vil derfor være enklere for telefoning, for eksempel lunch og etter kontortid. General-

konsul Finn Andresen har meldt fra til ambassaden.

Etter Årsmøtet fulgte et åpent program:

Øyvind Dahl holdt sitt foredrag : "Madagaskar, øya mellom øst og vest."

og Finn Andresen : "Statlig samarbeid mellom Madagaskar og Norge". Andresens foredrag inneholdt "løst og fast" om Madagaskar.

- Alphonse Ralison, ny ambassadør i Tyskland, 57 år. Han er visepresident i opposisjonspartiet Leader Fanilo. Kommer sannsynligvis med sine akkreditiver til Norge i mai 2006.

- ca. 67 % fortsatt under fattigdomsgrensen i flg statistikken.

- Oljeleting i Mosambique-kanalen vurderes av Hydro med det første.

- Forventet sterk økning i turisme.

- Enormt tyvfiske med utenlandske, store fryseskip langs den gassiske kyst.

- Norsk bilateralt samarbeid: Stortingetskomiteen for energi og miljø er nå på Mad. UD sier at Norge har en særstilling etter lang tilstedeværelse.

- Ambisiøs reformagenda for godt styresett med et 3-årig program. Dette gjelder kommuneforvaltning, desentralisering osv. Mulige nye sektorer er petroleumsforvaltning og landbruk. Utdanning utgjør 60% av den norske totalbistanden, fordelt på 5 avtaler.

- Nytt valg i 2007. Forventet vekstrate på ca 5 % i 2005. Særlig multilaterale miljøer er positive givere (Verdensbanken, FN etc). USA, Tyskland, Frankrike og Sveits.

- Videre ble det nevnt samarbeid mellom universitetene i Stavanger og Tulear + Fianar, SIK og Universi-

Bli medlem!

porto

TIL VNM

V/ ELLEN VEA ROSNES
REKTOR STEENSGT. 31B

4010 STAVANGER

tetet i Tulear, organisasjonsutvikling innen kirken. Petrad: lederkurs. Høyskolen i Buskeurd:
utveksling av lærere og elever.
- Petter Langseth er konsulent for Marc Ravalomanana.
- Eva Joly er couch for Marc Ravalomanana.

Møtene ble avsluttet med deilig varm gassisk mat, hena ritra og omvisning i Storetveit Kirke.

Bergens-nytt: REFERAT FRA MEDLEMSMØTE 25.MARS 2006

Lokalforeningen i Bergen er den yngste av lokalavdelingene, kun ½ år gammel. Derfor var det spesielt hyggelig å være vertskap for årsmøte for hovedforeningen.

32 personer møtte opp. Etter årsmøtet fikk vi høre et engasjert innlegg av Øyvind Dahl; Madagaskar øya mellom øst og vest. Det gav en fin oversikt over Madagaskars historie og språkopprikkelse. Finn Andresen, Madagaskars generalkonsul bidrog med en oppdatert gjennomgang av utviklingen i det statlige samarbeidet mellom Norge og Madagaskar.

Medlemsmøtet ble avsluttet med gassisk middag og kaker som medlemmer i foreningen hadde laget. Vi hadde planer om å lære forsamlingen den gassiske dansen Afindrafindrao, men dette strandet da instruktørene fikk litt nerver. Det må nok øves på dette ved neste anledning. Alt i alt var det ett innholdsrikt møte for lokalavdelingen.

*Turid og Ottar Fjose,
Fihavanan'i Norvezy sy Madagaskara, Avdeling Bergen*

Sidonie Hansen, Øyvind Dahl og Arnhild Fjose sammen med to jordmødre fra Madagaskar, Ramiandrazafy Claudine til venstre og Ramino Soa Vololona til høyre.

Bli medlem i Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar

Her vil du bli oppdatert på det siste som skjer på Madagaskar, motta Madagaskar-forum, og ellers få tilbud om medlemskvelder og deltakelse i interessegrupper. Medlemskap koster kun 150 kroner pr. år som hovedmedlem, og 50 kroner for husstandsmedlem. Send inn denne adresselappen eller registrer deg på www.madagaskar.no. Giro vil bli tilsendt.

NAVN:

TLF.:

ADRESSE:

E-POST:

POSTNUMMER:

NAVN PÅ HUSSTANDSMEDLEM:

POSTSTED:

MADAGASKAR-NYTT

Spalten er samlet og redigert av Øyvind Dahl på bakgrunn av meldinger fanget opp over internett, for det meste fra aviser i hovedstaden på Madagaskar (L'Express og Tribune). De nyeste nyhetene kommer først. Nyhetene oppdateres jevnlig på hjemmesidene til Vennskapsforeningen Norge - Madagaskar: www.madagaskar.no.

Mars 2006

Bærbare PC-er til alle stortingsrepresentanter

Nasjonalforsamlingen, som har 160 medlemmer, har mottatt bærbare datamaskiner produsert i Kina. Avtalen om PC-ene kom i stand da Nasjonalforsamlings president besøkte Kina i fjor. (31. mars 2006).

Uskadet fra flystyrt

Finansminister Radavidson med følge skulle reise tilbake til hovedstaden med et Twin Otter fly fra markeringen av 29. mars i Moramanga. Rett etter at flyet tok av, fikk piloten problemer og mistet kontrollen. Flyet nødlandet i en rismark fra 25 meters høyde. Alle passasjerene kom uskadet fra nødlandingen. Helikopteret som brakte presidenten tilbake til hovedstaden hadde ingen problemer. Men som vi husker, havarerte helikopteret til presidenten i ved Imerin' Imady like ved Fandriana i oktober 2005. Også den gangen endte det godt. (31. mars 2006).

Gjennomgang av rettssystemet

Justisminister Lala Ratsiharovola, den eneste kvinne i regjeringen, har satt i gang en gjennomgang av rettssystemet. Det gjelder opplæring av personell i justisvesenet, straffespørsmål, og fengslingsrutiner. Retten til forsvar og prinsippet om uskyld inntil man er dømt, blir slått fast. Denne gjennomgangen er et svar på mange henvendelser angående brudd på menneskerettighetene. Forholdene til dommerne har også vært spent lenge, men nå har presidenten utstedt en lovordonnans som

skal sette sluttstrek for lovforslaget som gikk frem og tilbake mellom de to kamrene i Parlamentet i 2005. Det ble godkjent i Nasjonalforsamlingen, men forkastet i Senatet. Lovforslaget regulerer blant annet streikeretten for dommerne. Eva Joly fra Norge, som er presidentens rådgiver i justisspørsmål, har nettopp besøkt landet. (31. mars 2006).

Madagascar Action Plan

I forbindelse med markeringen av 29. mars, som er fridag på Madagaskar, lanserte president Ravalomanana en femårsplan for utvikling av Madagaskar i tidsrommet 2007-2012. At planens varighet sammenfaller med en ny presidentperiode, tolkes som et innlegg i den forestående valgkamp. Det blir presidentvalg i begynnelsen av 2007 og det synes klart at presidenten stiller til gjenvalg. Planen erstatter det tidligere PRSP (Poverty Reduction Strategy Paper) som Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet og andre givere baserer sin støtte på. Den nye MAP legger vekt på utdanning, helse, godt styresett, og bærekraftig landbruksutvikling. (30. mars 2006).

Ettergivelse av straff

I forbindelse med feiringen av 29. mars, en dato som markeres hvert år til minne om det nasjonalistiske opprøret mot kolonimakten i 1947, kom presidenten med en overraskende nyhet. I sin tale i Moramanga sa han at alle dømte som fremdeles sitter i fengsel skal få fire måneder ettergitt. Denne gesten skal være "et symbol på den

tilgivelse som enhver gasser burde vise overfor sin neste,” sa han. Han gjorde ikke noe unntak for politiske fanger, som sitter innesperret siden de politiske begivenhetene våren 2002. Opposisjonen er imidlertid ikke fornøyd før alle disse er gitt amnesti. (30. mars 2006).

Mikrofinans gir billige smålån til bønder

Også på Madagaskar er det organisasjoner som arbeider for mikrofinans. Nettet for gjensidig sparing og kredit (OTIV) i Antananarivo gir rimelige lån til bønder til en rente mellom 1,5 – 3 %. OTIV kan gi lån opptil 400 000 ariary til enkeltindivider og 4 millioner til grupperinger. I 2005 ble 12,5 milliarder ariary lånt ut på denne måten. (30. mars 2006).

Komiteen for forsvar av integritet

Det tidligere Conseil supérieur de lutte contre la corruption (CSLCC), har fått nytt navn. Nå heter det Comité pour la sauvegarde de l'intégrité (CSI), Komiteen for forsvar av integritet. CSI får større fokus på justissektoren enn forgjengeren. Antikorrupsjonsbyrået BI-ANCO fortsetter som før. (27. mars 2006).

Ariary-ens verdi faller fortsatt

Den lokale valutaen taper stadig verdi i forhold til euro og dollar. Nå må man nesten betale 2700 ariary for en euro. Siden mars 2005 har ariary-en falt med 7,6 % i forhold til euro. (27. mars 2006).

Gjenvalg på Universitetet

Solo Raharinjanahary er gjenvalgt som dekanus på Humanistisk fakultet ved Universitetet i Antananarivo. Universitetet arbeider med å innføre kvalitetsreform basert på Licence- maîtrise – doctorat, som i Norge. (24. mars 2006).

Air Madagascar er ikke svartelistet

En rekke afrikanske flyselskaper er blitt svartelistet av Frankrike på grunn av manglende flysikkerhet. Men Madagaskars flyselskap har fortsatt tillit. Det er tyske Lufthansa som bidrar til å få Air Madagascar på vingene. Et stort underskudd i 2002 er nå snudd til overskudd. Flyselskapet har faste ruter på

Paris, Milano, Bangkok og Saint-Denis (Reunion) i tillegg til innenlandstrafikken. Se www.airmadagascar.com. (24. mars 2006)

Innsatte i fengslene får ikke lov og dom

20 000 sitter i fengsel på Madagaskar. Mange av dem har ikke fått sin sak prøvet for noen domstol. Bare i fengslet Antanimora i Antananarivo venter 1768 av 2975 innsatte på at deres sak skal komme opp. Noen har vært innesperret svært lenge. ”Situasjonen er uakseptabel. Det er altfor mange som har ventet på rettssak i årevis,” sier justisministeren Lala Ratsiharovala. Mange sitter bak lås og slå for mindre vinningsforbrytelser. Fengslene er overfylte og usanitære, og matrasjonene er altfor små, 100 gram maniok per dag 6 dager i uken. Den norske korrupsjonsetterforskeren og juristen, Eva Joly, har nettopp vært på Madagaskar. Hun er rystet over forholdene og har tatt opp disse spørsmålene med myndighetene. ”Det dreier seg om brudd på elementære menneskerettigheter,” sier hun. (22. mars 2006).

Kofi Annan-effekt: Opposisjonen hos presidenten

Alle opposisjonslederne stilte på møte med presidenten allerede 24 timer etter at Kofi Annan reiste tilbake. President Ravalomanana har raskt fulgt opp Kofi Annans utfordring til dialog med opposisjonen. Møtet fant sted under nærvær av FNs representant på Madagaskar, Bouri Sanhouni, som for øvrig leder FNs utviklingsprogram, UNDP. Etter at Marc Ravalomanana kom til makten, har han avvist dialog med opposisjonen, som består av tre grupperinger, ofte kalt 3FN (Trois forces nationales). Enkelte partilederne som hittil har støttet presidenten, har allerede kritisert dialog-møtet: ”Vi har ikke bruk for utlendinger for å starte en dialog mellom gassere. Det er en skam,” sier Olivier Rakotovazaha fra MFM. (22. mars 2006).

Kofi Annan på Madagaskar

FNs generalsekretær, Kofi Annan, besøker Madagaskar etter å ha blitt invitert av president Marc Ravalomanana.

Han ble hentet med presidentens eget fly ”Air Force One”. FN anerkjente ikke den første presidentinnsettelsen av Marc Ravalomanana under den politiske krisen den 22. februar 2002. Det var først etter den andre edsavleggelsen, den 6. mai 2002 at Madagaskar fikk internasjonal anerkjennelse. Opposisjonen har stadig minnet om dette faktum. ”Jeg er kommet for å konstatere den økonomiske og sosiale situasjonen på Madagaskar,” erklærte han ved ankomsten. (21. mars 2006).

Fire ”terrorister” arrestert på flyplassen

Fire ”terrorister” er meldt arrestert på flyplassen. De fire var franske statsborgere med nordafrikansk opphav. Det er uklart om deres ankomst var knyttet opp mot besøket av Kofi Annan. (18. mars 2006).

Opplæring i fransk

3000 lærere skal bedre sine franskkunnskaper takket være 70 lærere fra Alliance Française. Slik skal de bidra til at 120 000 skolebarn skal lære å beherske dette språket. Programmet vil koste 1,2 mill euro. Frankrike betaler. (18. mars 2006).

Unicef

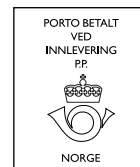
FN-organisasjonen UNICEF har vært på Madagaskar siden 1982. Siden starten har organisasjonen arbeidet for å bedre barnas levevilkår med tiltak for helse, ernæring, og stimulere miljøet for barna. Det har også vært prosjekter for gatebarn og kvinner. UNICEF er også engasjert i skolevirksomhet, og har særlig fokus på jenter og utdanning. (15. mars 2006).

Toget går igjen!

Jernbanen fra Antananarivo til Toamasina, til Antsirabe og til Lac Alaotra er privatisert. Selskapet Madarail er i ferd med å rehabilitere hele nettet. Når det er gjort i 2007, vil turen til Toamasina ta 15 timer istedenfor 27 som nå. Tre lokomotiv og 28 vogner er fornyet. Antall reisende er økt fra 74 000 i 2000 til 167 000 i 2004. Linjen fra Fianarantsoa til Østkysten homper og går, særlig fordi veien til Manakara er så dårlig at det er ingen konkurrenter. (15. mars 2006).

B

Returadresse: Linn Krogh Hansen, Othilie Tonningsvei 4a, 0486 OSLO

I NESTE NUMMER:

– MADAGASKARFORUM HAR MØTT
GENERALKONSUL HEFFERMEHL I TANA